

BIỆN PHÁP QUẢN LÝ CÔNG TÁC ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP CỦA HỌC VIÊN TRONG ĐÀO TẠO TRỰC TUYẾN Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG HIỆN NAY

• TS. NGÔ QUANG SƠN

Bộ Giáo dục và Đào tạo

I. Thực trạng đánh giá kết quả học tập của học viên trong đào tạo trực tuyến (ĐTTT)

Theo tổ chức Thomson NET, các làn sóng phát triển của E-Learning được chia thành các giai đoạn như sau:

(1) Giai đoạn trước năm 1983: Trước khi máy tính được phổ biến rộng rãi, đào tạo có người hướng dẫn (ILT: Instructor-Led Training) là phương thức đào tạo chính.

(2) Kỷ nguyên đa phương tiện (1984-1993): Máy tính cùng với hệ điều hành Windows 3.1, Macintosh, CD-ROMs, PowerPoint. Đây là những lợi thế của kỷ nguyên đa phương tiện.

(3) Làn sóng thứ nhất của E-Learning (1994-1999): được phát triển dựa trên Web. Các nhà cung cấp dịch vụ đào tạo bắt đầu thăm dò công nghệ mới này. Sự ra đời của E-Mail, Web, trình duyệt, HTML, phần mềm đa phương tiện, Audio/Video chất lượng thấp và JAVA đơn giản đã bắt đầu thay đổi hình thức đào tạo có sử dụng hệ thống đa phương tiện.

(4) Làn sóng thứ hai của E-Learning (2000-2005): Với các lợi thế về công nghệ - bao gồm JAVA/các ứng dụng trên mạng, đa phương tiện, băng thông truy cập với tốc độ cao và lợi thế thiết kế Website - đã tạo ra cuộc cách mạng ứng dụng công nghệ thông tin - truyền thông (CNTT-TT) trong GD&ĐT. Các kĩ thuật và các công cụ đánh giá kết quả học tập (KQHT) trong ĐTTT cũng phát triển nhằm đảm bảo chất lượng ĐTTT. Các hệ thống E-Learning hiện nay thường được tích hợp sẵn các công cụ trợ giúp cho công tác đánh giá KQHT như: hệ thống quản lý ngân hàng

đề thi, công cụ hỗ trợ giáo viên (GV) biên soạn câu hỏi trắc nghiệm, công cụ tạo đề thi tự động từ ngân hàng câu hỏi, các công cụ tổ chức thi trắc nghiệm và đánh giá trực tuyến, v.v...

Công tác đánh giá KQHT của học viên (HV) có vai trò vô cùng quan trọng đối với việc đảm bảo và nâng cao chất lượng đào tạo của các trường đại học và cao đẳng. Trong hai năm 2007 - 2008, chúng tôi đã tiến hành khảo sát 500 HV năm thứ 2, năm thứ 3 và năm thứ 4 của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội. Chúng tôi cũng đã tiến hành lấy ý kiến 350 GV và cán bộ quản lý (CBQL) của trường. Các câu hỏi của phiếu điều tra đã đề cập đến vấn đề quản lý và thực hiện công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT. Kết quả khảo sát cho thấy 86% HV, 95% GV và CBQL tham gia điều tra đánh giá cao vai trò quan trọng của kiểm tra - đánh giá trong hoạt động dạy học trực tuyến. 81% GV, CBQL và 86% HV đồng ý là các bài giảng điện tử trong ĐTTT có mục tiêu môn học và bài học rõ ràng. Tuy nhiên, chỉ có 47% HV cho rằng "Nội dung bài giảng điện tử trong ĐTTT đã phù hợp cho việc tự học của HV". Kết quả điều tra cho thấy tỉ lệ GV, CBQL và HV chọn phương án trả lời "không đồng ý", "không có ý kiến gì" chiếm tỉ lệ khá cao. Điều này cho thấy nhiều GV, CBQL và HV chưa thực sự quan tâm đến vấn đề được hỏi, hoặc không hiểu rõ vấn đề được hỏi, hoặc họ chỉ đồng tình với câu hỏi ở một khía cạnh nào đó. Các GV và CBQL có ý kiến khác với HV, 20% GV, nhà quản lý cho rằng "Hệ thống ĐTTT của trường hỗ trợ, hướng dẫn cho HV ôn tập để đạt được kết quả kiểm tra-đánh giá khách quan".

48% HV cho rằng “Hệ thống ĐTTT của trường hỗ trợ, hướng dẫn cho HV ôn tập để đạt được kết quả kiểm tra - đánh giá khách quan”. Như vậy, đối với HV, hệ thống ĐTTT như là một kênh bổ sung kiến thức để giúp HV ôn tập. Qua hệ thống ĐTTT, HV được hướng dẫn tìm kiếm các tài liệu tham khảo cũng như bài tập thực hành nhiều hơn giúp cho việc tự học tốt hơn. Với câu hỏi “Hệ thống ĐTTT của trường hỗ trợ tốt cho HV tự đánh giá”, 42% GV và CBQL đồng ý với câu hỏi này nhưng kết quả điều tra ở HV là 19%. Mặc dù các bài giảng điện tử ĐTTT đã có hệ thống câu hỏi ôn tập rất phong phú và đa dạng, tuy nhiên các HV cần được cung cấp một công cụ đánh giá trực tuyến để có thể tự đánh giá thông qua các bài kiểm tra trực tuyến. Từ kết quả tự đánh giá đó, HV được thông báo mức độ kiến thức của mình so với các mục tiêu và yêu cầu của môn học để có kế hoạch chủ động trong học tập. Mặt khác, thông qua công cụ đánh giá trực tuyến, HV mong muốn cần được định hướng, dẫn dắt đến các nội dung kiến thức mà HV chưa đạt được trong quá trình tự đánh giá. Kết quả điều tra GV và CBQL, với các câu hỏi “Kiểm tra-đánh giá được thực hiện chủ yếu trên máy tính”, “Kiểm tra-đánh giá trong ĐTTT được thực hiện khách quan” và “Kết quả tự đánh giá của HV trên hệ thống kiểm tra-đánh giá trực tuyến phản ánh đúng chất lượng đào tạo”, ý kiến phản đối lần lượt là 94%, 95%, 97%. Với tỉ lệ phản đối rất cao của các câu hỏi này, chúng tôi đã tìm hiểu lại và được biết, nội dung nêu ra trong các câu hỏi trên chưa được thực hiện đối với ĐTTT ở các trường đại học, cao đẳng. 96% GV, CBQL đồng ý với câu hỏi “Hình thức tổ chức thi tập trung sử dụng máy tính nối mạng (có giám thị trông thi) là phù hợp với đào tạo trực tuyến”. Ngược lại, đối với câu hỏi “Hình thức tổ chức thi trên giấy (có giám thị trông thi) vẫn cần được sử dụng trong đào tạo trực tuyến hiện nay”, 89% GV, CBQL không đồng ý với câu hỏi này. Phân tích kết quả điều tra, khảo sát về thực trạng công tác đánh giá

KQHT của HV trong ĐTTT và quản lý công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT, chúng tôi rút ra một số kết luận như sau:

- Vai trò của kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT đã được coi trọng ở một số trường đại học, cao đẳng. Nâng cao chất lượng kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT là nhằm góp phần nâng cao chất lượng ĐTTT. Tuy vậy, công tác quản lý kiểm tra-đánh giá còn là một lĩnh vực mới mẻ trong ĐTTT. Mặc dù quy chế chính thức về ĐTTT vẫn còn chưa được Bộ GD&ĐT ban hành, kết quả khảo sát cho thấy đa số GV, CBQL và HV đều ý thức được tầm quan trọng của kiểm tra-đánh giá. Kết quả khảo sát cho thấy 86% HV, 95% GV, CBQL “đồng ý” và “rất đồng ý” với câu hỏi “Kiểm tra-đánh giá kết quả học tập của HV trong đào tạo trực tuyến có vai trò quan trọng”. Như vậy, cả GV, CBQL và HV đều đánh giá cao vai trò quan trọng của kiểm tra-đánh giá trong quá trình dạy học.

- Mục tiêu ngành học, môn học đã được thiết kế một cách chi tiết

Mục đích và mục tiêu đánh giá KQHT phải được xây dựng dựa trên mục tiêu ngành học, mục tiêu môn học và mục tiêu bài học. Tuy vậy, do hệ thống ĐTTT ở các trường đại học, cao đẳng hiện đang trong giai đoạn thử nghiệm nên chúng tôi chưa đề cập đến thực trạng mục tiêu ngành học trong ĐTTT của trường. Sự phân loại theo ngành học của các môn học thử nghiệm ĐTTT hiện nay là chưa rõ ràng. Các HV tham gia thử nghiệm đều đang theo học một ngành học cụ thể tại trường. Do vậy, HV đã nắm được mục tiêu ngành học. Cổng ĐTTT của trường đã cung cấp cho HV bài giảng điện tử của một số môn học mà HV vẫn đang học theo hình thức dạy học truyền thống trên lớp. 81% GV, CBQL đồng ý với câu hỏi “Các bài giảng điện tử trong đào tạo trực tuyến có mục tiêu môn học, bài học rõ ràng” và 86% HV cũng đồng ý với câu hỏi này.

- Mục tiêu môn học ĐTTT được thông báo cụ thể khi HV đăng kí học

58% HV đồng ý và rất đồng ý với ý kiến “Mục tiêu môn học trong đào tạo trực tuyến được thông báo đầy đủ tới HV khi đăng kí học”. 35% HV không có ý kiến gì và 5.6% HV không đồng ý với ý kiến này. Mục tiêu các môn học được thông báo đầy đủ tới HV để họ có định hướng học tập ngay từ đầu học phần. Tuy nhiên, chỉ có 58.7% HV nắm được mục tiêu môn học. Số HV còn lại không biết, không được GV thông báo hoặc không quan tâm đến mục tiêu môn học. Nếu không nắm được mục tiêu môn học, HV sẽ không có định hướng học tập thích hợp cho môn học.

- Hệ thống ĐTTT chưa hỗ trợ tốt cho HV tự học và tự đánh giá ĐTTT để đạt được hiệu quả, HV cần được hỗ trợ bởi người hướng dẫn và hệ thống phần mềm quản lí học tập, đồng thời hệ thống ĐTTT phải có các công cụ trợ giúp cho HV tự đánh giá. Đa số HV đều chưa hài lòng với vấn đề này. Chỉ có 50.3% HV đồng ý, rất đồng ý với ý kiến “Hệ thống đào tạo trực tuyến của trường hỗ trợ tốt cho HV tự học”, 35.6% HV không có ý kiến gì với câu hỏi này. Chỉ có 19.8% HV đồng ý, rất đồng ý với ý kiến “Hệ thống ĐTTT của trường hỗ trợ tốt cho HV tự đánh giá”, 63.6% HV không có ý kiến gì với câu hỏi này.

- Thực trạng quản lí công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT: qua kết quả khảo sát, các GV và CBQL của trường đều ý thức được vai trò quan trọng của kiểm tra-đánh giá trong ĐTTT. Số liệu điều tra cũng cho thấy thực trạng quản lí công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT có những khó khăn nhất định. Các khó khăn đó xuất phát từ những nguyên nhân sau:

+ *Thứ nhất*, đây là một nội dung còn khá mới mẻ đối với ngành giáo dục nói chung và các trường đại học và cao đẳng nói riêng. Bộ GD&ĐT chưa có quy chế ĐTTT sẽ là khó khăn lớn nhất khi triển khai ĐTTT ở các trường. Thực tế triển khai ĐTTT ở các cơ sở đào tạo khác cho thấy hoạt động ĐTTT chủ yếu được triển khai dựa trên quy chế hiện hành của hệ đào tạo đại

học, cao đẳng hệ chính quy; quy chế đào tạo đại học, cao đẳng hình thức vừa học vừa làm; quy chế về tổ chức đào tạo, thi, kiểm tra, cấp chứng chỉ văn bằng tốt nghiệp theo hình thức giáo dục thường xuyên (GDTX),...

+ *Thứ hai*, trong kế hoạch tổ chức triển khai ĐTTT, cùng với kế hoạch đầu tư hệ thống CNTT (phần cứng), cần chú trọng đầu tư hệ thống các phần mềm phục vụ cho công tác ĐTTT như: Portal, phần mềm quản lí học tập (LMS), hệ thống phần mềm đánh giá điện tử trực tuyến,... Hệ thống phần mềm đánh giá điện tử trực tuyến đóng vai trò quan trọng trong công tác tổ chức kiểm tra-đánh giá, cung cấp các công cụ hỗ trợ cho hoạt động kiểm tra-đánh giá, hoạt động tự đánh giá của HV. Mặc dù cổng ĐTTT của các trường cũng đã có module kiểm tra-đánh giá tích hợp trong hệ thống quản lí học tập (LMS) nhưng các công cụ hỗ trợ cho hoạt động kiểm tra-đánh giá còn rất hạn chế như: thiếu module định hướng ôn tập cho HV, thiếu module phản hồi kết quả kiểm tra-đánh giá cho HV, thiếu module kết nối với hệ thống học bạ điện tử để lưu giữ KQHT nói chung và kết quả tự kiểm tra-đánh giá của HV.

+ *Thứ ba*, thiếu đội ngũ CBQL có chuyên môn về quản lí ĐTTT. Bộ phận quản lí ĐTTT cần phải đóng vai trò định hướng, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra công tác đánh giá KQHT của HV. CBQL phải xây dựng mục tiêu, nội dung môn học, mục tiêu, nội dung kiểm tra-đánh giá phù hợp với môn học và ngành học ĐTTT. Quản lí công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT còn tồn tại một số vấn đề sau: chưa có quy chế cho hình thức đào tạo này. Chưa xây dựng và phát triển hệ thống đánh giá điện tử, module ôn tập, module phản hồi kết quả đánh giá HV, các module công cụ hỗ trợ cho công tác đánh giá KQHT. Chưa có hệ thống học bạ điện tử khi triển khai ĐTTT. Nhà trường có website diễn đàn giao lưu, học hỏi, chia sẻ kinh nghiệm cho HV của trường. Tuy vậy, sự hỗ trợ và phản hồi từ phía GV, từ phía

các bộ phận có chức năng hỗ trợ đào tạo vẫn còn chưa rõ nét.

II. Một số biện pháp quản lý công tác đánh giá kết quả học tập của học viên trong ĐTTT

1. Xây dựng quy chế ĐTTT

Để có thể triển khai ĐTTT, trước hết nhà trường cần ban hành Quy chế ĐTTT. Ban hành quy chế ĐTTT ở trường đại học và cao đẳng là cơ sở triển khai ĐTTT, hướng tới đào tạo theo tín chỉ. Đối với các trường đại học và cao đẳng: cần xây dựng kế hoạch ĐTTT và các bước đi cụ thể trong từng giai đoạn, từ đó hoàn thiện quy chế ĐTTT của trường để hỗ trợ cho các quy chế hiện hành liên quan đến đào tạo đại học-cao đẳng, đào tạo từ xa, đào tạo không chính quy... Thành lập Ban chỉ đạo ĐTTT của trường nhằm thúc đẩy công tác ĐTTT phát triển đúng hướng, đảm bảo chất lượng. Đối với Bộ GD&ĐT: trước hết, cần hoàn thiện và ban hành quy chế ĐTTT để các cơ sở đào tạo có căn cứ pháp lý triển khai ĐTTT. Cần có kế hoạch xây dựng hệ thống đánh giá điện tử trực tuyến và học bạ điện tử một cách tổng thể cho toàn ngành giáo dục.

2. Hoàn thiện cơ sở vật chất thiết bị trong ĐTTT

Hoàn thiện cơ sở vật chất thiết bị (CSVCTB) nhằm đáp ứng các yêu cầu của ĐTTT về điều kiện trang thiết bị, hệ thống phần mềm như: phòng điều hành quản trị mạng, hệ thống giáo dục điện tử, lớp học ảo, hội nghị tương tác, kết nối Internet tốc độ cao... CSVCTB phục vụ ĐTTT phải đủ điều kiện hoạt động liên tục, thông suốt, an toàn và đảm bảo sự thuận tiện cho việc học tập của HV và công tác tổ chức đào tạo của nhà trường. Hiện tại, trung tâm CNTT của các trường đại học, cao đẳng có chức năng quản lý, phát triển hệ thống CNTT trong toàn trường. Với mô hình ĐTTT, các yêu cầu hỗ trợ được cho công tác đào tạo đòi hỏi trung tâm CNTT phải được tăng cường về năng lực chuyên môn và cơ

sở vật chất để có thể đáp ứng được các yêu cầu của ĐTTT.

3. Xây dựng quy trình và quản lý quy trình đánh giá KQHT của học viên trong ĐTTT

Xây dựng quy trình và quản lý quy trình đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT nhằm đảm bảo và nâng cao chất lượng kiểm tra-đánh giá, thống nhất quy trình đánh giá KQHT giữa các cơ sở liên kết ĐTTT.

Bước 1: Xây dựng mục tiêu môn học trong ĐTTT

Tất cả các môn học và ngành học phải có mục tiêu cụ thể và thống nhất. Trong quá trình dạy học, để giảng dạy tốt cần phải có một danh mục chi tiết các mục tiêu cần đạt được, nó thể hiện ở hành vi hay năng lực cần phát triển ở HV và coi đó như là kết quả của việc dạy học.

Bước 2: Lựa chọn công cụ đánh giá KQHT của học viên trong ĐTTT

Công cụ chính để đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT là hệ thống đánh giá điện tử (E-Assessment). Hệ thống này được kết nối với hệ thống học bạ điện tử (E-Portfolio) để lưu trữ kết quả kiểm tra-đánh giá KQHT của HV. Kết quả kiểm tra-đánh giá bao gồm tự kiểm tra-đánh giá và kiểm tra-đánh giá theo quy định.

Bước 3: Xác định hình thức kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT

Đánh giá KQHT trong ĐTTT một cách đúng đắn, khoa học sẽ hấp dẫn được số lượng người học trực tuyến, góp phần mở rộng được quy mô ĐTTT. Xu hướng đánh giá KQHT trong ĐTTT hiện nay là sử dụng một hệ thống đánh giá KQHT điện tử theo hình thức trực tuyến. Một vài hình thức của E-Assessment có thể được sử dụng trong ba giai đoạn: Đánh giá chẩn đoán, đánh giá thường xuyên, đánh giá định kỳ và đánh giá tổng kết. Mọi hình thức đánh giá có thể có ba mức độ yêu cầu là thấp, trung bình và cao.

Bước 4: Tổ chức kiểm tra-đánh giá KQHT của học viên trong ĐTTT

Việc tổ chức kiểm tra, thi kết thúc môn học,

học phần, tín chỉ phải được tiến hành theo đúng các quy định của Bộ GD&ĐT. Hình thức kiểm tra, thi kết thúc môn học, học phần, tín chỉ có thể là: trắc nghiệm khách quan, trắc nghiệm kết hợp tự luận, tự luận hoặc vấn đáp. Việc tổ chức kiểm tra, thi kết thúc môn học được tiến hành theo 2 hình thức:

(1) Hình thức kiểm tra, thi tập trung; (2) Hình thức kiểm tra, thi qua mạng

Bước 5: Quản lý việc thực hiện quy trình kiểm tra-đánh giá KQHT của học viên trong ĐTTT

4. Bồi dưỡng năng lực đánh giá KQHT của học viên trong ĐTTT cho đội ngũ CBQL và giáo viên

Nhằm nâng cao năng lực kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT cho các CBQL, GV và CBQL phải đóng vai trò định hướng đồng thời tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra đôn đốc hoạt động kiểm tra-đánh giá KQHT trong ĐTTT trực tuyến của trường. Đối với ĐTTT, HV chủ yếu tự học thông qua học liệu điện tử. Bài giảng điện tử là một trong những yếu tố ảnh hưởng đến công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT. Khi xây dựng bài giảng điện tử, GV cần lưu ý các vấn đề sau: cần xây dựng quy trình thiết kế bài giảng điện tử đồng bộ và khép kín, bao gồm từ khâu soạn bài đến khâu triển khai dạy học trực tuyến. Việc xây dựng chương trình chi tiết và kế hoạch bài giảng cụ thể (thống nhất theo một mẫu) là khâu rất quan trọng, đòi hỏi thể hiện rõ ý tưởng sư phạm cũng như mục tiêu cần đạt được... Cần xác định các tiêu chuẩn kỹ thuật để tránh trường hợp xung đột khi tích hợp bài giảng điện tử vào hệ thống chung. Khi xây dựng bài giảng điện tử cần xét đến yếu tố khả thi khi sử dụng E-Learning cũng như sử dụng trong giờ học theo mô hình truyền thống. Để nâng cao chất lượng đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT thì trước hết là đội ngũ CBQL, GV phải có năng lực chuyên môn trong công tác đánh giá KQHT của HV. Đối với các nhà quản lý, trước hết cần phải đóng vai trò định hướng, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra

công tác đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT. Trước hết các nhà quản lý phải am hiểu về ĐTTT, hiểu rõ sự khác biệt, ưu điểm và nhược điểm của ĐTTT so với các loại hình đào tạo truyền thống. Các nhà quản lý cần đưa ra được một quy trình đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT sao cho phù hợp với các quy chế, quy định về đánh giá KQHT hiện hành, đồng thời phù hợp với hình thức ĐTTT. Đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT phải nhằm phát huy tính tự giác học tập, tự nghiên cứu của HV nhưng vẫn phải đo lường được khả năng tự học của HV để từ đó đề ra được các biện pháp xử lý kịp thời trong công tác quản lý ĐTTT nói riêng và công tác quản lý nói chung. Để tiến hành thực hiện biện pháp này, cần tập huấn và tổ chức hội thảo về kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT cho các CBQL và GV. Tập huấn cho GV kỹ thuật soạn thảo bài giảng điện tử trong ĐTTT. Tập huấn cho các CBQL và GV biết sử dụng kết hợp các công cụ kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT một cách hiệu quả. Tập huấn để GV và các CBQLGD nắm vững quy trình kiểm tra-đánh giá KQHT của HV trong ĐTTT.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *E-Learning và kinh nghiệm triển khai trong các trường ĐH, KI yếu hội thảo (12/2006).*
2. *HEFCE - Higher Education Funding Council for England, Effective Practice with E-Assessment - An Overview of Technologies, Policies and Practice in Further and Higher Education (The Joint. Information Systems Committee - JISC, , 2007).*
3. *Nicole A, Advanced Principles of Effective E-Learning (Informing Science Institute, 2007).*
4. *Ngô Quang Sơn, CNTT trong QLGD, Tài liệu bài giảng Thạc sỹ QLGD, Khoa Sư phạm - ĐHQG Hà Nội, 2005 - 2008.*
5. *Ngô Quang Sơn, Thông tin và ứng dụng CNTT trong giáo dục, Tài liệu bài giảng Thạc sĩ QLGD, Khoa QLGD - Trường ĐHSP Hà Nội, 2005 - 2008.*

SUMMARY

The author presents the status of assessment of students' learning in online training based on the survey at Hanoi University of Pedagogy in 2007 -2008. Based on that the author made 4 conclusions for Management of learning assessment in online training.